

leti, prišlo do velikega preobrata v sedimentacijskih procesih: potok je nehal odlagati prodnato-peščene plasti, s katerimi je bil jamo že skoraj zapolnil do stropa, in danes nosi le še izredno dobro zaobljen prod, prejšnji nanos pa je takorekoč odstranjen.

Andrej Kranjc

Acta carsologica — Krasoslovni zbornik, 11 (1982), SAZU, Razr. za narav. vede, Inštitut za raziskovanje krasa, str. 131, 41 slik, Ljubljana 1983

Zvezek vsebuje sedem prispevkov izpod peresa devetih avtorjev, od tega jih je sedem članov inštituta. Tematika obsega regionalno krasoslovje in speleologijo (prispevka o krasu v Krškem hribovju in v Istri), kraško hidrologijo oziroma hidrogeologijo (Rakov Škocjan, Vipava, Postojnska jama) ter jamske sedimente (Postojnska jama in Jama pri Predjami).

Članek P. Habiča »Kraški pojavi v Krškem hribovju« nas seznanja s posebnim tipom osamelega krasa, plitvega fluvio-krasa v slovenskem subpanonskem svetu. Poleg speleološkim objektom je avtor posvetil posebno pozornost kraškim depresijam in razvoju vodnega omrežja oziroma fazam zakrasevanja.

Naslednji, tudi še bolj regionalni prispevek »Mavraška in Smokavska vala ter Jama pod Krogom« (P. Habič, R. Gospodarič, A. Mihevc, F. Šušteršič) obravnava slepe doline oziroma robno kraško polje na stiku fliša in apnenca v severni Istri, med Gračiščem in Sočergo. Poleg geomorfologije obravnava prispevek tudi kraško hidrogeologijo, hidrologijo in seveda podrobno študijo jame, saj je bila raziskava usmerjena bolj aplikativno, z namenom, da oceni možnosti za odpravo občasnih poplav v dnu teh slepih dolin.

Prispevek R. Gospodariča, J. Kogovšek in M. Luzarja »Hidrogeologija in kraški izviri v Rakovem Škocjanu« zapolnjuje občutno vrzel v poznavanju oziroma predstavitvi našega »kraškega parka« Rakovega Škocjana. Podrobneje sta predstavljeni geologija in hidrologija te zanimive kraške doline, posamezni izviri imajo obdelane fizikalno-kemične lastnosti, niti niso pozabljene poplave. Zanimiva in presenetljiva je ugotovitev, da izvirov v Rakovem Škocjanu ne napajajo podzemeljske vode izpod Javornikov, ampak le cerkniške vode.

K temeljnim obdelavam v kraški hidrografiji sodi članek P. Habiča »Kraški izviri Vipave in njihovo zaledje«. Po količini (0,7—70 m³/s) in ugodnem, neposeljenem in gozdnatem zaledju, bi bili ti zajezeni in prelivni kraški izviri (nekaj je občasnih in nekaj stalnih) zelo primerni za oskrbo z vodo. To potrjujejo tudi dobljene fizikalno-kemične lastnosti vode.

Rezultate krajevno razširjenih opazovanj vertikalnega pretoka v kraških kamninah podaja prispevek Janje Kogovšek »Prenikanje vode in izločanje sige v Pisanem rovu Postojnske jame«. Poleg že ustaljene metode meritev vodnih curkov je avtorica tokrat merila tudi izločanje karbonatov iz vode, ki polzi po sigi. Tako se je na posamezne kapnike v enem letu odložilo od 44—550 g CaCO₃. S tem ta prispevek tudi poglobljeno posega v vprašanje rasti kapnikov oziroma odlaganja sige.

S sigo se ukvarjata tudi zadnja dva prispevka v tej številki Acta carsologica. R. Gospodarič s soavtorjema M. Ikeya in T. Mikki poroča o »Datiranju stalaktita iz Postojnske jame z ESR metodo«. To je prvi poskus datiranja sige iz naših jam.

z metodo »Electron Spin Resonance« (ESR). Meritve so bile narejene v Stuttgartu in na univerzi Kyoto (Japonska). Dobljena starost — jedro analiziranega stalaktita je pričelo nastajati pred 190.000 leti — dobro dopolnjuje dosedanje stratigrafsko razvrščanje jamskih sedimentov iz slovenskih jam. Članek A. K r a n j c a »Dinamika odpadanja sige v Golobji luknji« — to je v vhodnem rovu Jame pri Predjami — posreduje izsledke več kot eno leto trajajočih opazovanj enega izmed razpadnih procesov sige. V tem času je povprečno odpadlo z jamske stene dobrih 80 g sige/1 m², največ v pozni zimi. Sočasno registriranje meteoroloških elementov v vhodnem in notranjem delu jame, podkrepjeno s korelacijsko analizo, je potrdilo, da so glavni vzroki odpadanja sige proces zmrzovanje—tajanje ter nabiranje ledu po jamskih stenah.

Andrej Kranjc

Referati z mednarodnega simpozija »Zaščita Krasa« ob 160-letnici turističnega razvoja Škocjanskih jam, Lipica 7.—9. oktobra 1982, Sežana 1983, strani 1—112.

Ob 160-letnici turističnega razvoja Škocjanskih jam je TOZD Hoteli in gostinstvo Sežana, ki upravlja Škocjanske jame, v organizaciji Komisije za turistične jame in zaščito krasa pri Mednarodni speleološki Uniji priredila simpozij o zaščiti Krasa, namenjen predvsem sanaciji Notranjske Reke in turistični ureditvi Škocjanskih jam. Simpozija se je udeležilo 54 strokovnjakov in speleologov iz skoraj vseh kraških dežel Evrope. V številnih predavanjih so referenti obdelali celotno problematiko zaščite matičnega Krasa. Zaradi gmotnih težav pa je zbornik referatov izšel šele v 1984. letu.

V uvodnem delu so objavljeni zaključki simpozija, ki so plod referatov in zelo živahne diskusije. V njih je v 16 točkah poudarjen pomen tega simpozija, posvečenega že imenovanim problemom. Zaključki dobivajo še poseben pomen zaradi objave v slovenskem, francoskem, italijanskem in nemškem jeziku.

V 25 referatih so bili obdelani izredno zanimivi izsledki raziskav in zaščite matičnega Krasa. Tako predlaga Rajko P a v l o v e c uvedbo geološke transverzale po matičnem Krasu, ki bi potekala od Škocjanskih jam in Vremskega Britofa mimo Senožec do Postojnske jame, Betalovega spodmola in preko Razdrtega na Nanos in k izviru Vipave do Komna, kamnoloma pri Lipici, izvira Glinščice in Socerba.

Rado G o s p o d a r i č piše o starosti sige v Škocjanskih jamah na osnovi radiogljukove metode. Doslej so bile radiometrično analizirane le mlajše sige Škocjanskih jam, za starejše pa še nimamo absolutnih vrednosti. Avtor domneva, da so starejše sige nastajale v toplejšem presledku zadnje poledenitve (würm) pred nekako 40.000 leti in v zadnji medledeni dobi približno pred 100.000 leti. Rast kanikov naj bi bila od 5 do 10 mm na vsakih 100 let.

Ivan G a m s prikaže Škocjanski kras kot vzorec kontaktnega krasa, kjer se stika nepropustni flišni svet s propustnim kraškim svetom. Kontaktni kras se je namreč pri Škocjanu razvil bolj izrazito kot kjerkoli drugod v Sloveniji. Kot eden od glavnih vzrokov je po avtorjevem mnenju precejšnja vodnatost Notranjske Reke. V zvezi s tem podaja v pregledni skici in tabeli morfometrijo glavnih udornic Škocjanskega krasa.

Andrej K r a n j c obdela recentne fluvialne sedimente v Škocjanskih jamah in navaja, da do prestopa na apnenca nosi Reka prod iz nekarbonatnih kamnin, na apnencah, še posebej v podzemlju, pa narašča delež prodnikov iz apnenca.